

Bili Vajlder

Podsećanje: na današnji dan 1906. rođen je Bili Vajlder (Billy Wilder), filmski reditelj, scenarista i producent u, sada Poljskoj, a tadašnoj Austrougarskoj. Da uđe u istoriju dovoljna bi bila i poslednja rečenica sa kraja njegovog filma „Neki to vole vruće” (Some like it hot, 1959, sa Merilin Monro, Džekom Lemonom i Tonijem Kertisom): „Niko nije savršen”, rečenica koja je prevazišla kontekst filma i ušla u jezik generacija, kao mnogoznačni i duhoviti odgovor na realnost. Ali, on je napravio i više od toga u karijeri koja je trajala više od 50 godina. Snimio je preko 60 filmova, od kojih deo gradi filmsku istoriju. Pripada rediteljima „zlatnog doba Holivuda”. Umro je 2002, u 95-oj godini, u SAD.

Počeo je kao scenarista u Berlinu, dvadesetih godina prošlog veka. Posle dolaska Hitlera na vlast, budući Jevrejin, morao je da ode u Pariz, gde je i počeo sa rediteljskim poslom, filmom Mauvaise Graine, ali je napustio Francusku pre premijere 1934. i otišao u Holivud. Njegovi majka, baka i očuh stradali su u koncentracionom logoru Aušvic.

Po dolasku u Holivud, prvi uspeh je ostvario kao koscenarista sa Čarlsom Breketom, s kojim je i kasnije nastavio saradnju. Sa režijom počinje nezadovoljan interpretacijom svojih tekstova. Uzori su mu bili Erik von Štrohajn i Ernst Lubič. Prvi veliki uspeh bio mu je film Ninočka (Ninotchka, 1939, sa Gretom Garbo u glavnoj ulozi). Ninočku je režirao Lubič, dok je Vajlder radio na scenariju.

Bio je svestran, radio je komedije, drame, ratni film, romanse, sudski triler, satiru. Jedan je od samo pet ljudi koji su dobili po tri Oskara za jedan film, za najbolju režiju, scenario i film.

Najpoznatiji filmovi:

1. Dvostruka odšteta (Double Indemnity, 1944), film koji je postavio odrednice žanra noir filma i bio prekretnica u odnosu na cenzore Holivuda, na kome je koscenarista bio Rejmond Čendler
2. Izgubljeni vikend (The Lost Weekend, 1945), film koji je govorio o alkoholizmu na do tada neviđen način, Oskar za najbolji film, režiju i scenario

3. Bulevar sumraka (Sunset Boulevard, 1950), u kome igraju Glorija Svanson i Vilijam Holden. B. V. dobio Oskara za scenario
4. Ace in the Hole (ili The Big Carnival, 1951), u kome Kirk Daglas igra reportera koji ne preza ni od čega da bi dobio posao u velikim novinama
5. Sabrina (1954)
6. Sedam godina vernosti (Seven Year Itch, 1955), sa scenom koja je postala opšte mesto pop kulture 20. veka

7. Ljubav poslepodne (Love In The Afternoon, 1957)
8. Stalag 17 (1953), ratni film
9. Neki to vole vruće (Some like it hot, 1959)
10. Apartman (The Apartment, 1960), Oskar za najbolji film, režiju i scenario
11. Jedan, dva, tri (One, Two, Three, 1961)
12. Slatka Irma (Irma La Douce, 1963)
13. Poljubi me (Kiss Me Stupid, 1964)
14. Kolačić sreće (The Fortune Cookie, 1966)

Četiri njegova filma, Bulevar sumraka, Neki to vole vruće, Dvostruka odšteta i Apartman nalaze se među prvih 100 američkih filmova 20-og veka, po mišljenju Američkog filmskog instituta.

Maja Šahović

[Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported](#)

You are free:

- to Share - to copy, distribute and transmit the work
- to Remix - to adapt the work

Under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- Share Alike. If you alter, transform, or build upon this work, you may distribute the resulting work only under the same or similar license to this one.
  - For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work. The best way to do this is with a link to this web page.
  - Any of the above conditions can be waived if you get permission from the copyright holder.
  - Nothing in this license impairs or restricts the author's moral rights.